

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

Quapropter Beza, Zanchius, alii errant cum aiunt, Electos tantum semel fide donari, fidei profusus amittere, Spiritum Sanctum omnino excutere, & à Christo penitus excedere non posse. Ita in Miscell. fol. 3. Arct. probi. parte. 21. pag. 901. Tigurini Apol. contra Lutherum fol. 16. Si enim electi iustitiam non amittunt, reprobi nunquam accipiunt: non est scandalorum magna efficacia. Nemo enim pius deiicitur, impulsu offensionum, vili docent, ac proinde nemo credens in Christum scandal. sacur, ut iustitia excidat. Quod adeo pertinaciter tuetur Franciscus Lambertus in Comment. super Lucam. pag. 258. Ut Petrum lapsum asserat non habuisse fidem, qua Soli Deo fideatur: namque eum suis viribus plurimum tribuisse & fuisse esse. Hoc tamen Christus refellit, Sacerdotis sanctæ vocis oraculo: cum dicit, *Beatus es Simon Bariona, &c.*

VERSUS 7.

Va mundo à scandalis: Neceffe est enim vt veniant scandala: verumtamen va homini, per quem scandalum venit.

QVÆSTIO I.

Vnde sit scandalorum necessitas?

S. 1. Neceffe est: non est absoluta, sed hypothetica necessitas, posita mundi & Satanæ malitia; fieri & dare scandala. Nam is mali cordis est fructus, non tamen fiet impune, quod fit voluntarie & libere, licet certo eueniat. Beza; item non est necessitas à Deo, sed ab homine corruptione voluntaria. Hinc tamen male probat non iniuste puniri peccatores, etsi necessitas peccant. Si enim est necessitas agendi, non est culpa agentis; Quamvis aliqui scandalum venturum esset non propterea, qui illud fecit, culpa caret; libere enim facit, quia libere malus est, necessitas enim miseros, non malos efficit. Itaque & recentiores contra remonst. qui omnia alperius docent, iam olim arguit Bullingerus cum scripsit. Addit, neceffe est vt veniant scandala. Hoc est, quia nunquam in mundo defuerunt homines avari, luxuriosi, arrogantes, superbi, & maligni, qui perpetua spretu optimis quibusque, & summam bonorum offensione, pergant suas cupiditates persequi, & sceleris pessimis & putidissimi exaturare, ideo dico vobis: *Va mundo à scandalis.*

S. 2. Oratio Eclypsin habet. Nam forinsecus aliquid ad relinquentem sententiam adscribendum est. Veluti cum dicit. Neceffe est, te febris esse obnoxium. Nam addendum est. Quandoquidem tam viuis licenter: similis locutio extat apud Paulum 1. Corin. 11. oportet hæreses esse. Hæc ex Catholicis Bullingerus hæreticus, nondum in hoc barathrum præcipitatus, vt ex diuino verbo vbique corrupto scelerum necessitatem in Deum referent, quod postea eius fecerunt, neque enim ideo scandalum venturum est, quia Christus venturum prædixit: Sed quia venturum vidit, ipse prædixit, vt obseruat Chrysostomus. Non enim quæ fieri videmus, videndo fieri cogimus, sed quia sunt in conspectu, non videre non possumus, sic diuina prouidentia omnia futura præcognoscit, & quæ suo tem- pore euentura sunt, intuetur, quia prouidentia oculis claudere non potest. Calvinus obiectioni respondet. Cur tanta Satana laxentur, id in arcanis Dei consilij esse, de quibus nos reuerenter sentire oportet. Ex illis hoc vnum esse, quod scandalum neceffe est, mundum turbare. Miscalus etiam, necessitatem à Dei prouidentia esse concludit. dicitur autem Deum dicit scandala mittere. Sed absit

vt ille ex prouidentia sua mittat, quæ etsi esse permittat, non probat tamen. Nec arcanum, Dei consilium est, quo iubet esse, sed quo permittit, nec cum possit, impedit, dum rationali naturæ datam libertatem auferri non sustinet. Zvinglius etiam durius loquitur, quam Calvinus, & minus recte blasphemus est. Dicit quis, cur ergo eos punimus qui offendunt? Respondet Hic ergo se aperit, cur etiam fontes plectuntur, cum neceffe sit, eos esse, & prouidentia diuina tales sunt? Impie diuinæ prouidentia ascribit quod fontes sunt, non enim Deus volens iniquitatem est, nec est neceffe esse tales, sed suo arbitrio malo, quod Deus non cogit esse malum, tales sunt. Quia autem hoc arbitrium sua sponte malum est, sequuntur scandala, mali fructus, malæ arboris. Pergit vero Zvinglius. Quemadmodum diuina prouidentia Deus prouidet, culpa malum, ita & malum pena prouidet. Nam qui ordinat vt is occidat aliquem, is & ordinat, vt idem ipse etiam gladio iudicis plectatur. Et hunc in Exemplum Zvinglius ponit sue iustitiae, & in eo manifestatur gloria & voluntas Borboria Dei, vt cuncti videant eum in vas contumelia adparatum. nus. Quid Borborianus aut Manichæus aliud loqueretur? Hoc enim est Deum auctorem criminum constituere, ordinationem eius causam homicidij docere. Vt enim causa est Deus, vt gladio reus plectatur, ita causa est, vt occidat; vtrumque enim ordinat. Vtrumque ab eius prouidentia proficiscitur, vt contendit Zvinglius. Nec reus ille exemplum est diuinæ iustitiae, nec esse potest: miserabili enim necessitate diuinæ ordinationis eadem facere cogitur. Multo aliter Chrysostomus.

Sed si neceffe est, vt scandala veniant, quispiam opponet, cur mundum quasi miserum deslet, cum manum ei porrigere, atque opitulari potius oporteret? Hoc quippe prudentis Medici dominique prouidentissimi, illud cuiusvis opus esse, non iniuria potest: quid igitur ad tam impudentem linguam respondebimus? Quod scilicet nihil diligentissime illius cura par excogitari queat. Cum enim Deus sit, homo quoque propter te factus est, & serui assumpta forma extrema omnia passus, nihil quod ad se pertineret prætermisit: ceterum quoniam nihil hinc vilitatis ignauissimi homines consecuti sunt, idcirco eos deslet. Quia etiam post tot, tantaque ipsis allata remedia in morbis suis perseverarunt: Veluti si quis febricantem, cui licet peritus medicus affuerit, tamen quia eius præcepta contempsit, complorans diceret. *Va illi homini à graui agrotatione, quam per ignauiam plurimum atque plurimum auxit.* Verum ibi nihil ploratus conducere potest. Hic genus quoddam curationis est: futura mala prædicere, & deslere non penitentes, præsertim cum multi nullam quidem ex consilio, multam vero ex fletu vilitatem habuerint. Ideo va, dolentis vocem adhibuit, vt dolore suo ipsos incitaret, ac diligentiores, vigilantioresque faceret. Ad hæc benevolentiam quoque suam erga illos, & clementia magnitudinem ostendit, quia vel contra dicentes deslet. Ita non modo molestiam quandam, ex duritia aduersariorum capiebat, verum etiam & stendo & prædicendo, ad sanam eos mentem reuocare conabatur. Sed quomodo inquires id fieri potest? Nam si neceffe est, vt veniant scandala, quo pacto ea cuiusque poterimus? Quia videlicet neceffe quidem est, vt scandala veniant, perire, autem non omnino neceffe est, seu si medicus quidam dixerit, si nulla medicina vteris, neceffe est, vt in hunc rursus morbum incidas: non omnino eum perire neceffe erit, qui vigilanter attendit.

Malitia ergo scandalorum causa est, & malitia libera non diuini decreti potentia. Nec tamen scandalum perire dicit eos, qui offenduntur, sed ego quia scandalum ignauia propria, non enim omnes illa præmunt, sed zantur, multi ardentiores, & perspicaciores inde exsurgunt. Diligenter inquit loco citato abs te ipso require. Nam qui mali sunt, si à se ipsis mali non sint, noli tuos seruos castigare, nec uxorem si peccat increpa, nec liberos verbera, nec amicos incusa, nec offendentibus inimicis insensus sis.

Adam. Conzen in Euang. Tom. 1.

Gg

Nam

Nam hi omnes si non sponte delinquant, non punitione, sed misericordia digni sunt. Non possum iniquis ita philosophari: certe si non illorum culpa quicquam factum confiteris, sed quadam alia necessitate incubente non poteris non philosophari. Nam quando servus aegritudine oppressus, iussa non facit: non modo non criminarius, verum etiam valde commiserescit. Quare tu ipse testimonium perhibes, nonnihil ab ipso, nonnihil aliunde, ac non ab ipso fieri. Similiter ergo etiam hic, si scires quod malus esset propterea, quod talis natus sit, non modo non accusares, verum etiam veniam dares, non est enim consentaneum, ut qui propter morbum ignoscitur, propter Dei opificium non ignoscatur, si quidem talis ab initio factus esset. Verum inde quoque ora istorum obstruere factum ab illo possumus: nam undique veritatis affluunt adminicula homine est, si eos interrogabimus, quamobrem nunquam servus criminis non a Deo. nantur, si facie formosi non sint, si non proceri statura, si non quasi volucres in eundo, ceteraque huiusmodi, quia videlicet natura hac non voluntate conceduntur: immunitas est ergo ipse eius culpa, quam ei natura iniecit. nec ullus unquam huic rationi contradicit. Cum igitur accusas, tunc ostendis profecto, non a natura, sed a voluntate mali quippiam processisse. Nam si qua minime culpamus, ea natura delicta esse, aut saltem non voluntatis testatur, patet ea solum culpam, qua voluntate committuntur. Noli ergo peruersas in medium rationationes inferre, nec sophisticata, & orationis contextum telum araneum viliozem. Hæc Chrysostomus iam olim telas araneorum discutiens & Calvinianorum blasphemias aureo veritissime orationis flumine obruens. Multa enim contra Manichæos adiungit, quæ in Calvinianos rectissime conveniunt. Hinc concidunt illa horrenda. Iudam si Dei decretum spectemus, Christum necessario prodidisse. Et parum abest, ut cum Caianis blasphemem, & dicam, Iudam pio consilio tradidisse. Beza in Summa Christianismi. pagina 17. Heshusius, pag. 178. Maryrin Rom. 38. Zwinglius de peccato origenis. 606. & de ratione fidei ad Carolum. at Deus odisse peccatum profetur, ex hominis mala voluntate id esse. Basilius de Origine mali, idem esse asserit Deum negare, esse Deum, & dicere causam peccati. Tamen qui eum deserunt per inobedientiam, eos ipse deserit per iustitiam. Nec enim potest is, qui per se bonus est, esse causa mali, aut illud dicere.

VERSUS 10.

Videte ne condemnatis unum ex his pusillis: dico enim vobis, quia Angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei qui in cælis est.

QUESTIO I.

Cur propter angelos cauenda scandala?

§. 1. Scandala paruulis obiciuntur contemptu illorum, at minime Deus illos contemni patitur, quod ex eo probat, quia custodiat illorum præfatum Angelos; Spiritus beatos, qui semper vident faciem patris cælestis, itaque accusatores eorum sunt, cum ad regem non modo aditum habeant, sed semper illi adsint, ne ad momentum quidem extra conspectum. Sumpta est similitudo ex hominum consuetudine, qui eos timent offendere, quos multum posse apud principes arbitrantur.

§. 2. Singulis paruulis, ac proinde hominibus est

assignatus Angelus custos, imo & regni Dan. 10. 13. Clem. Rom. l. 2. recog. Alex. 6. Strom. vide Apocal. 8. 12. & 3. 17. & docui Genes. 48. 16. Vide Psalm. 37. 8. & 90. 11. Calvinus quidem l. b. 1. Inst. cap. 14. §. 11. Angelos esse hoc loco probat, & cap. 7. tamen dubitat, an singulis appositum sint vitæ custodes, quod tamen Beza libenter confitetur. Omnibus autem modis paruulos, humiles & abiectos, nobis venerabiles efficere Deus voluit, ne vilo modo parati eos faceremus. Præfaturæ perit angelicæ meminit etiam Epiph. contra Alogos & contra Anacletas. Sic & Iustinus. q. 30. ad orthodoxos. Angeli omnes tum qui regunt, tum qui reguntur functionem suam implent, cælis & hominibus viles: quibus vero ministrant, cælestes. semper augentur, minuuntur nunquam. aut enim utrumque simul, animam inquam & corpus, aut animam post diuortium eius a corpore, sequuntur, vsque ad restituendum, siue renouandum mundi tempus. Prius autem quam, ut hominum sint affectus, & custodes constituantur, aliis munibus pro hominibus obeundis principibus suis ministrant.

Hinc Epiph. καὶ οἱ ἀγγέλοι οἱ ἀγγέλοι κτλ. & οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς κτλ. Moti enim Angeli moventur gentes ad impetum vltionis. Viros sanctos φρουροὺς ἑαυτῶν ἡμεῖς custodiant, & Chrysost. ait. At quemadmodum sumus apes, & columbas gratulolentia fugat: ita vita nostra custodem Angelum lacrymabilissimum & sententissimum peccatum repellit. Ut monet Basilius. Quid agant exponit Augustinus. Solil. cap. 27. Ambulant enim nobiscum in omnibus viis nostris, intrant & exeunt nobiscum, attentè considerantes quamque, quamque honeste in medio prauitatis conuersemur, quantoque studio & desiderio queramus regnum tuum, & iustitiam eius, quantoque timore, & tremore seruiamus, & exultemus tibi in læticia cordis nostri. Adiuvant labores, prolegunt quiescentes, hortantur pugnantes coronant vincentes: congaudent gaudentibus, ut inquam gaudentibus: compatiuntur patientibus, pro te inquam patientibus. Grandis est eis cura de nobis. Magni est affectus dilectionis eorum erga nos: & hoc totum propter honorem tuum, & iustitiam eius, quia dilexisti nos. Diligunt enim quos tu diligis; custodiunt quos tu custodis; & deserunt, quos tu deseris. Nec diligunt operantes iniquitatem, & perdes omnes, qui loquuntur mendacium. Quoties bene agimus gaudent Angeli & tristantur demeritis. Quoties vero a bono deuiamus Diabolum lætificamus, & Angelos tuos suo gaudio defraudamus: gaudium est enim eis super vno peccatore penitentiam agente: Sed diabolo super vno iusto penitentiam deserente. Hos Angelos ut Dei ministros colimus, & creaturas & conseruos, non ut Deos. Philo olim illa distinxit. ἀγγέλοι δὲ θεοῦ φρουροὶ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ δαίμονες. μόνους δὲ θεοῦ βούλομαι, καὶ ἀγγέλους, καὶ οἱ δαίμονες, καὶ οἱ βέλαι. Quas virtutes, potestates, mentes, philosophi gentiliū Herodes vocant & demones. Moses legitimo nomine vsus Angelos nominauit, qui legationes obant & nuntiant.

§. 3. Ex eo, quod paruulorum Angeli vident faciem Dei eique seruiunt, Bullingerus eos inuocandos negat, & falsa veris miscet. In Deum non in Angelos respiciendum docet, Angelos esse administratores Spiritus, verum est. Etiam illud quod ex Augustino adducit. Nos non Angelos, sed veritatem videndo, qua Angelos diligimus, beatos esse, Angelos charitate non seruiri honorare. nec eis templa construere de vera relig. cap. vltimo. Et Lactant. l. b. 2. capit. 17. Angelos nullum sibi honorem tribui velle. Hæc inquam vera sunt, si veritatis assertor, non hæretarcha legat: Non colimus Angelos seruiri-